

**“MILLIY MADANIY MARKAZLAR TASHKIL ETILISHINING HUQUQIY
ASOSLARI”**

Ergashev Muhammad Yo'ldoshevich

Termiz Davlat Universiteti

Tarix fakulteti 2-kurs magistranti

Annotatsiya: *Ushbu maqolada O'zbekiston hududidagi millatlararo munosabatlar, diniy bag'rikenglik, tarixiy jarayonlar tushunchalaring hamda milliy madaniy markazlar faoliyatida qonun hujjatlarining o'zini haqida malumotlar berilgan.*

Kalit so'zlar: *milliy markazlar, millat, diniy bag'rikenglik, qonun hujjatlari, yaxshi qo'shnihilik, tojik milliy markazi, rus milliy markazi.*

Milliy-madaniy markazlar — O'zbekistonda yashovchi muayyan bir millat vakillarining milliy madaniy ehtiyojlarini qondirishga xizmat qiluvchi jamoat tashkilotlari. Milliy-madaniy mark O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi va O'zbekiston Respublikasining jamoat tashkilotlari to'g'risidagi amaldagi qonunlariga hamda o'z nizomiga asoslangan holda faoliyat ko'rsatadi. Milliy-madaniy markazlari muayyan millatga xos bo'lgan milliy madaniyat, til, urf-odat, an'ana va taomillarni o'rganish, saqlab qolish va rivojlantirishdan manfa'atdor bo'lgan O'zbekiston fuqarolarini ixtiyoriy ravishda birlashtiradi. O'zbekiston Respublikasining "Nodavlat va notijorat tashkilotlar to'g'risida"gi qonuni (1999-y. 14-aprel)ga asoslangan holda tuziladi. Nizomi tegishli adliya tashkilotlari (Adliya vazirligi yoki viloyat va shahar adliya idoralari) tomonidan ro'yxatga olinadi. O'z faoliyatini bevosita yoki jamoalardagi bo'limlari orqali O'zbekiston Respublikasi hududida amalga oshiradi.

Dastlabki milliy-madaniy markazlar koreyslar, qozoqlar, yahudiylar, armanlar tomonidan respublika viloyatlarida 1989-yilda tuzildi. Bu markazlarning chinakam rivojlanishi va ravnaq topishi O'zbekiston mustaqillikka erishganidan keyin boshlandi. O'zbekiston mustaqilligi munosabati bilan ularning samarali faoliyat ko'rsatishi uchun keng imkoniyatlar yaratildi. Natijada milliy-madaniy markazlar soni yil sayin ortib bordi. Agar 1992-yil 10 ta milliy-madaniy markazlar ish olib borgan bo'lsa, 1995-yilda ularning soni 72 taga, 2003-yilga kelib esa 135 taga yetdi. Ular respublika madaniy markazlari, viloyat, shahar, tuman madaniy markazlaridan iborat.

Mamlakatimizda 130 dan ortiq turli millatga mansub fuqorolar hamjihatlikda, tinch-totuv, o'zaro yaxshi qo'shnihilik tamoillari asosida istiqomat qilib kelmoqda. Bizga ma'lumki turli mamlakatlar tarixidan boshqa millatlarga nisbatan kamsitish, ularning huquqlarini poymon qilish qat'iy xalqaro huquqiy hujjatlarda qonun doirasida cheklab qo'yilgan. Xalqaro huquqiy hujjatlardan biri hisoblangan Inson huquqlari Umumjahon deklaratsiyasiga nazar solsak inson qadr qimmatini bilan bog'liq bo'lgan quyidagi moddalarni ko'rishimiz mumkin;

“Har bir inson fikr, vijdon va din erkinligi huquqiga ega; bu huquq o‘z dini yoki e‘tiqodini o‘zgartirish erkinligini va ta‘limotda, toat-ibodat qilishda va diniy rasmlar hamda marosimlarni ommaviy yoki xususiy tartibda ado etish, o‘z dini yoki e‘tiqodiga yakka o‘zi, shuningdek, boshqalar bilan birga amal qilish erkinligini o‘z ichiga oladi.” (18-modda),

“Har bir inson e‘tiqod erkinligi va uni erkin ifoda qilish huquqiga ega; bu huquq hech bir to‘siqsiz o‘z e‘tiqodiga amal qilish erkinligini hamda axborot va g‘oyalarni har qanday vosita bilan davlat chegaralaridan qat‘iy nazar, izlash, olish va tarqatish erkinligiga ega”(19-modda),

“Ta‘lim barcha xalqlar, irqiy va diniy guruhlar o‘rtasida bir-birini tushunish, o‘zaro xarixohlik va do‘stlikka xizmat qilishi kerak”(26-modda).

Demak ko‘rinib turibdiki millatlararo munosabatlar butun jahon davlatlari orasida davlat siyosati darajasidagi muhim masalalardan biri hisoblanadi.

O‘zbekiston Respublikasida yashovchi turli millat vakillarini respublika ijtimoiy, ma‘naviy ma‘rifiy hayotida faol ishtirok etishini ta‘minlash milliy-madaniy markazlar faoliyatining muhim yo‘nalishlaridan biridir. Shuningdek, xorijiy mamlakatlardagi turdosh tashkilotlar hamda tarixiy vatanlari bilan do‘stlik, hamkorlik, madaniy-ma‘rifiy aloqalar o‘rnatish va hamdo‘stlik aloqalarini rivojlantirish, Respublika baynalminal madaniyat markazi, manfaatdor vazirliklar, idoralar, davlat va jamoat tashkilotlari hamda ijodiy uyushmalar bilan hamkorlikda mamlakatimizda fuqarolar hamjihatligi va millatlararo totuvlikni mustahkamlashga ko‘maklashish markazning asosiy vazifalari bo‘lib hisoblanadi. Nizomda belgilangan maqsad va vazifalarga erishishda markazlar kuyidagi faoliyat turlarini amalga oshiradi: musika va teatr studiyalarini, ona tili, tarix, yozuv, adabiyot, xalq og‘zaki ijodi, teatr va rassomchilik san‘ati, milliy urf-odatlar va hunarmandchilik, milliy sport va o‘yinlar turlarini o‘rganish bo‘yicha o‘quv guruhlari va yakshanba maktablarini amaldagi qonunchilikka muvofiq tuzadi; milliy madaniyat, milliy til; milliy san‘at turlari va milliy urf-odatlarni o‘rganish va targ‘ib qilish maqsadlarida seminarlar, konferensiyalar, davra suhbatlari, festivallar va uchrashuvlarni; xor va badiiy jamoalarni tashkil etadi. Milliy-madaniy markazlari faoliyatini O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 1992-yil 13-yanvardagi qarori bilan tashkil etilgan Respublika baynalminal madaniyat markazi muvofiqlashtiradi.

O‘zbekiston Vazirlar Mahkamasi huzurida millatlararo munosabatlar va xorijiy mamlakatlar bilan do‘stona munosabatlar bo‘yicha qo‘mita tuzildi. Yangi idora Shavkat Mirziyoyevning Millatlararo munosabatlar va xorijiy mamlakatlar bilan do‘stlik aloqalarini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risidagi farmoniga ko‘ra, Respublika baynalmilal markazi hamda do‘stlik jamiyatlari va xorijiy davlatlar bilan madaniy-ma‘rifiy aloqalar kengashi negizida tashkil etildi. Farmon jamiyatda barqarorlik, tinchlik va hamjihatlikni ta‘minlash, fuqarolar ongida yagona ko‘p millatli katta oilaga mansublik hissini mustahkamlash, milliy madaniy markazlar va do‘stlik jamiyatlari faoliyatini har tomonlama qo‘llabquvvatlash va rivojlantirish, xorijiy

mamlakatlar bilan madaniy-ma'rifiy aloqalarni kengaytirishga qaratilgan. Qo'mitaga jamiyatda millatlararo hamjihatlik va bag'rikenglikni ta'minlash sohasidagi davlat siyosatini amalga oshirishda ishtirok etish, dunyo hamjamiyati bilan do'stlik aloqalarini mustahkamlash kabi vazifalar yuklatildi. Bugun O'zbekistonda 130 dan ortiq millat va elat vakillari bir oila bo'lib yashamoqda. Ular barcha soha va tarmoqlarda fidokorona mehnat qilib, rivojlangan bozor iqtisodiyotiga asoslangan demokratik huquqiy davlat qurishga va kuchli fuqarolik jamiyatini shakllantirishga katta hissa qo'shmoqdalar. Mustaqillik yillarida milliy madaniy markazlarning 120 dan ortiq faoli davlat mukofotlariga sazovor bo'ldi, orden va medallar bilan taqdirlandi, jumladan, 14 nafariga «O'zbekiston Qahramoni» yuksak unvoni berildi. Respublika baynalmilal madaniyat markazi, 138 milliy madaniy markaz, O'zbekiston xorijiy mamlakatlar bilan do'stlik va madaniy-ma'rifiy aloqalar jamiyatlari kengashi, shuningdek, 34 do'stlik jamiyati faoliyati O'zbekistondagi barcha millatlar va elatlarning tarixi, madaniyati, ma'naviy qadriyatlarini, an'ana hamda urf-odatlarini asrash va har tomonlama rivojlantirish, millatlararo munosabatlarni uyg'unlashtirish, jamiyat va davlatni barqaror rivojlantirishda muhim o'rin tutadi. Ular «xalq diplomatiyasi» mexanizmidan faol foydalangan holda tinch va farovon hayotni asrash, xorijiy mamlakatlar bilan do'stona munosabatlar va madaniyma'rifiy aloqalarni rivojlantirish, chet eldagi hamyurtlar bilan yaqin va o'zaro manfaatli munosabatlarni yo'lga qo'yishga salmoqli hissa qo'shmoqda. Bugungi kunda mamlakatimiz ta'lim muassasalarida o'qish 7 tilda olib borilmoqda. Tele-radio ko'rsatuv va eshittirishlar 12 tilda efirga uzatilmoqda, gazeta va jurnallar 10 dan ortiq tilda chop etilmoqda. 2017-2021 yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha Harakatlar strategiyasining qabul qilinishi va amalga oshirilishi, biz yashayotgan bugungi davrning o'zi davlatimiz mustaqilligi va suverenitetini mustahkamlash, mamlakat atrofida xavfsizlik, barqarorlik va yaqin qo'shnichilik muhitini yaratishga qaratilgan puxta o'ylangan, o'zaro manfaatli va amaliy siyosatni yuritish, shuningdek, aholi, ayniqsa, yoshlar ongida insonparvarlik qadriyatlarini, turli millat vakillari o'rtasida o'zaro hamjihatlikni yanada mustahkamlash, bu borada amalga oshirilayotgan ishlarni sifat jihatidan yangi bosqichga ko'tarishni taqozo etmoqda. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Millatlararo munosabatlar va xorijiy mamlakatlar bilan do'stlik aloqalarini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi Farmoni jamiyatda barqarorlik, tinchlik va totuvlikni ta'minlash, fuqarolar ongida katta, ko'p millatli yagona oilaga mansublik tuyg'usini mustahkamlash, milliy madaniy markazlar va do'stlik jamiyatlari faoliyatini har tomonlama qo'llab-quvvatlash va yanada rivojlantirish, xorijiy mamlakatlar bilan madaniy-ma'rifiy aloqalarni kengaytirishga qaratilgan. Xususan, Respublika baynalmilal madaniyat markazi va O'zbekiston xorijiy mamlakatlar bilan do'stlik va madaniy-ma'rifiy aloqalar jamiyatlari kengashi negizida O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Millatlararo munosabatlar va xorijiy mamlakatlar bilan do'stlik aloqalari qo'mitasining tashkil etilishi muhim ahamiyat kasb etadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Mirziyoyev Sh.M. Milliy taraqqiyot yo'limizni qat'iyat bilan davom ettirib, yangi bosqichga ko'taramiz. – T.: O'zbekiston , 2017.
2. Karimov I.A. O'zbekiston XXI asrga intilmoqda. T.:O'zbekiston.1999. 19 b.
3. Xonazarov Q. Mustaqillik va milliy munosabatlarning rivojlanishi. - Toshkent, 2001. -6 b
4. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi .Toshkent: O'zbekiston, 2018. - 6 b
5. Сулаймонов, Ж. Б. (2020). Взгляды Абдуррахмана ибн Халдуна о развития общества и цивилизации. "Международный научно-практический журнал" Экономика и социум, 12, 79.